

وحدت یا کثرت حقیقت وجود با تاکید بر تشکیک خاصی صدر المتالهین

عصمت همتی^۱

چکیده

تبیین وحدت و کثرت وجود با تاکید بر تفاوت دیدگاه تشکیک خاصی حقیقت وجود - که از آراء خاص صدر المتالهین است و وحدت شخصی حقیقت وجود- مختار عرفاء- موضوع این نوشتار است. در تفسیر تشکیک خاصی وجود، اگر ذو مرتبه بودن را خاصیت حقیقت هستی بدانیم به این معنا که یک مرتبه هستی، واجب الوجود و بقیه مراتب از صادر اول تا هیولی را افراد و مراتب آن حقیقت تصویر کنیم، به ناچار باید وحدت وجود را وحدت سنخی و حقیقت هستی را اوسع از واجب قرار داده و توالی فاسده را بپذیریم. و اگر مرتبه واجبی فوق مالایتنهای لحاظ شود پس تنها همان مرتبه مصداق بالذات حقیقت هستی بوده که به ضرورت ازلی تحقق داشته و کثرات در عین برخورداری از وجود ظلّی فرد و ثانی آن حقیقت نخواهند بود. در این صورت وحدت شخصی به تعبیر عرفا با تبیین کثرات به عنوان مظاهر و مجالی ظهور حقیقت وجود رخ خواهد نمود. تبیین مبانی و مقایسه این دو دیدگاه موضوع این نوشتار است.

واژگان کلیدی: تشکیک خاصی، اصالت وجود، وحدت سنخی وجود، وحدت اطلاقی حقیقت وجود